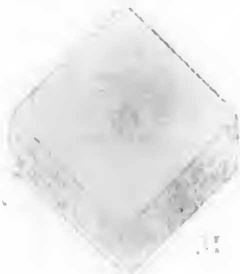

Sigillum
medici ocularii romani.

II. I.

IV. III.

ex musæo J. E. J. Walchii.

fec. G. C. B. Heller. Jenae.

SIGILLVM
MEDICI OCVLARII
ROMANI

NVPER
IN AGRO IENENSI
REPERTVM
ET
OBSERVATIONIBVS
ILLVSTRATVM
A

IO. ERN. IMMAN. WALCHIO
ELOQVENT. ET POES. PROF. PVBL. ORD
SOCIET. LAT. IENENS
DIRECTORE

ACCEDVNT
RELIQVA
SIGILLA ET INSCRIPTIONES
MEDICORVM OCVLARIORVM
VETERVM

IENAE
IMPENSIS G. C. B. HELLERI CIↃIↃCCLXIII

SIGILLVM
MEDICI OCVLARII ROMANI

REPERTVM est haud ita pridem in agro ienensi antiquum romanum monimentum, si magnitudinem spectamus, paruum aut mediocre, si vtilitatem, sic comparatum, vt omni attentione dignum, antiquitatis certe amatoribus periucundum esse videatur. Lapis est quadratus viridis coloris, minus tamen perlucidus, vt solent esse, qui ad iaspidum vulgo genus referuntur. Laterum spatium vtrimque simile est, duorumque pollicum latitudinem vix excedit. Crassitudo non magna, sed modica, superficies polita et laeuigata, vsu tamen et iniuria, vt videtur, temporis paullisper detrita. In medio lapide foramen est, arte et studio, quod omnes rationes ostendunt, factum, vel vt filo suspenderetur ab iis, quibus id lapidum genus in vsu olim fuit et consuetudine, vel alias forte ob rationes, aeuo nostro, propter veterum ea de re silentium, incognitas. Iam vero, quod caput rei est, lapidis hujus quatuor latera inscripta sunt, incisis litteris romanis, ductu inuerso, a dextra ad sinistram, sic, vt istae, cerae impressae, rectae demum et more con-

 sueto,

ſueto, a ſiniſtra ad dextram, adpareant. Quoduis latus ſingularem refert ἐπιγραφὴν, litteris propter ſpatii anguſtiam coarctatis et duobus ςίχοις expreſſam. In altero lapidis latere inciſae viſuntur litterae:

PHRONIMDIAPSOR
OPOBALSADCLAR

In altero:

PHRONMDIASMRN
POSTMPELIPEXOV

In tertio:

PHRONIMEV·DES
ADASPRIT.ET.CIK

In quarto denique:

PHRONIMIPENICIL
ADOMNEMLIPPIT

CVIVS lapidis verba quid ſignificarent, quaeue iisdem ſubiecta eſſet ſententia, quum quaererent multi, et, quid nobis ea de re videretur, ſciſcitarentur curioſius, aliis alia ex hoc viridi lapillo quaſi diuinantibus, haud ingratam nos rem earum rerum amatoribus facturos, arbitrati ſumus, ſi vera horum verborum enodatio publice a nobis proponeretur.

QVA

QVA quidem in re hoc inprimis tenendum eſt, monimentorum huius generis, cuius noſtrum eſſe diximus, haud admodum multa ad hanc aetatem perueniſſe. Duos eiusmodi lapides in lucem publicam protulit in Batauia IOANNES SMETIVS *a)*, quos in miſcellanea eruditae antiquitatis poſtea tranſtulit erudiſſimus Gallus, IACOBVS SPONIVS *b)*, addito ex PEIRESCII ſchedis tertio, eiusdem fere formae, cuius illi ſunt, quos SMETIVS cum doctis viris ad explorandam eorum hac de re ſententiam antea communicauerat. Ac is quidem SMETIVS, qui lapillorum horum vſus olim fuerit, quaeue eorum verbis ſubiecta ſit ſententia, plane ſe ignorare, ingenue fatetur. SPONIVS autem, ingenio felicior, coniecturas nonnullas de iisdem fecit, quae etſi non omnes veri ſpeciem præ ſe ferunt, hoc tamen Gallus iſte laudis habet, quod is primus viam monſtrauit, vnde ad veram horum lapidum interpretationem eorumdemque olim vſum cognoſcendum peruenire queamus. SPONIVM ſequutus eſt Anglus doctiſſimus, EDMVNDVS CHISHVLL *c)*, Anglum celeberrimi in Italia duumuiri, illuſtriſſimus marchio, SCIPIO MAFFEI *d)*, et LVDOVICVS ANTONIVS MVRATORIVS *e)*, quorum ſtudio et opera factum eſt, vt poſt tres illos lapides, a SMETIO et SPONIO editos, ſex noui eiusdem generis ex tenebris, quibus ſubmerſi per tot ſecula iacuere, ad priſtinam lucem redirent, vnus EDMVNDI CHISHVLLI, alter et tertius MAFFEI, reliqui MVRATORII *f)* cura et beneficio, quorum hic inſcriptionum veterum theſaurum, ille cum ſuas Galliae antiquitates, tum muſeum Veronenſe, iſte HAYMII theſaurum Britannicum egregiis his antiquitatis monimentis ornare atque illuſtrare ſtuduit. Ac his quidem comitem quaſi et ſocium ſe adiungit decimus, ad noſtram vrbem in are-

A 2 na,

a) *antiquitatibus Nouiomagenſibus* p. 98. 99.

b) *miſcell. eruditæ antiquitatis* p. 237

c) ſingulari *diſſertatione*, quae exſtat in *theſauro Britannico* HAYMII.

d) *Galliae antiquitatibus*, p. 81. et *muſeo Veronenſi* p. CXXXV.

e) *nouo theſ. inſcript.* p. IↃVIII.

f) apud MVRATORIVM *loco memorato* quatuor huius generis lapides proferuntur, ex quibus tres antea lucem non viderant, primum ab ipſo editi, quartus vero idem eſt, quem ill. marchio MAFFEI dedit *antiquitatibus Galliae*, pag. 81.

na, quam fluuius aduehit, casu et fortuito repertus. A reliquis, iam editis, quoad inscriptiones reputamus, plane est diuersus, sic tamen comparatus, vt, quantum noster ab illis lucis mutuari, tantum certe iisdem vicissim reddere et alter alterum mirifice illustrare videatur.

DE inscriptionibus lapidis nostri primum dicemus. Quae si inter se, tum cum aliis horum lapillorum conferuntur, tria in vnaquaque contineri, facile adparebit, primum nomen medici, deinde medicamentum, ab ipso compositum, denique medicamenti huius virtutes, siue ad quod morbi genus istud sit adhibendum. Quum vero cuncta, tam quae in nostro, quam aliis istiusmodi lapillis nominantur, morborum genera, vt quilibet videt, ea sunt, quibus oculus humanus obnoxius esse soleat, facile ad coniecturam hanc ducimur, fuisse hunc lapillum olim medici ocularii, medicamenta vero, quae is praeparauerit, et quorum virtute morbis oculorum mederi voluerit eosque, vitio quodam laborantes, ad pristinam reuocare sanitatem. Quam multa vero hic dicenda forent, si paullo altius rem ipsam repetere et medicorum oculariorum apud veteres rationem ostendere, in praesenti nobis animus esset: si scriptionis huius limites permitterent; vt singulis fere morbis singulares olim fuisse medicos, ostenderemus, ocularios prae ceteris in honore et pretio fuisse, caussam vero eius rei cum ab eo repetendam esse, quod in sananda praestantissima totius corporis humani parte ars eorum versata fuerit, tum propter morborum vitiorumque multitudinem, quibus oculi nostri tentari vexarique soleant. Neque vero non monstrari simul posset, saepissime idcirco huius medicorum generis in antiquis monimentis factam esse mentionem videri que istud, teste HERODOTO *g*) ab Aegyptiis ad Graecos, a Graecis ad Romanos peruenisse: ex horum inscriptionibus haud paruum medicorum horum colligi posse numerum, vocatos eosdem fuisse modo *ocularios* *h*), modo *oculares*

g) *Euterpe, cap.* LXXXIIII.

h) videatur GRVTERVS p. IↃCXXXIII. 2. IↃLXXXI. 8. GVDIVS *inscr.* CCLI. 12. MAFFEI. *mus. Veron.* p. 138. 2. REINESIVS *inscr.* p. 611. FABRETTVS *inscr. domest.* p. 300. MALVASIA *marmoribus Felsin.* p. 219. MVRATORIVS p. IↃCCCCVIII. 1. IↃCCCC. 4.

xit 13), modo *medicos ab oculis* k): non confundendos tamen eos esse cum *vnguentariis*, *myrobrechariis* et *ocularìariis* veterum l) et quae alia sunt huius generis, ad argumentum nostrum illustrandum apprime facientia.

NE vero haec omnia, maxime, quae ad illustrationem cum ipsius argumenti, tum lapidis nostri, aliquid faciunt, plane intacta reliquisse videamur, nonnulla ex his, quae summatim indicauimus, proferre in praesenti visum est, vt ocularìorum inprimis medicorum apud veteres status et conditio tanto melius cognoscatur. Singulares morbos singulares olim medicos habuisse apud veteres, nominatim Aegyptios, HERODOTVS m) haud obscure declarat. Ἡ δὲ, inquit, ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. Μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδὺν, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νούσων, *medicina apud eos*

13) Quo pertinet lapis T. I. IVL. AVGVSTAE L. ... MEDICVS. OCVLARIS. HIC. SITVS. EST. apud MVRATORIVM p. DCCCCXXVIII. 5.

k) Apud GRVTERVM enim p. IↃLXXX. 2. P. ATTIVS ATIMETVS vocatur AVG. MEDICVS AB OCVLIS, et in alio lapide p. IↃCXXXV. 3. SILICIVS MEDICVS AB OCVLIS.

l) vnguentariorum mentio fit apud GRVTERVM p. IↃCXXXV. 8. 9. REINESIVM *class.* XI. *num.* 117. p. 648. SPONIVM *miscell erud antiquit.* p. 236. et MVRATORIVM *thes. nou. inscr.* p. DCCV. 2. IↃCCCCXXXVIIII. 2. IↃCCCCLI. 6. IↃCCCCLXXVIIII. 1. IↃCCCCLXXXVII. 12. Sic vero vocabantur non solum ii, qui olea composita tam ad suffitum et gratum odorem, quam ad morbos sanandos vendiderunt, sed etiam qui id genus vnguentorum in balneo lotis ministrarunt. Conf. SPONIVS *loc. memorato.* Quos latini *vnguentarios*, hos graeci *myrobrecharios* dixerunt, de quibus ... videatur ... ad *inscriptiones* p. 636. et SPONIVS *miscell.* p. 215. Qui *ocularìarii* fuerint apud veteres, non satis liquet. In marmore enim REINESIANO p. 632. L. PATROCLVS dicitur FABER OCVLARIARIVS et apud GVDIVM p. CCXXXIII. 10. ... VLEIVS ARISTOCLES OCVLARIARIVS DE VICO CORNELII. REINESIVS loco memorato putat, sic vocatum esse eum, qui *vitra vel muniendis contra aeris iniurias oculis, vel obiectis minore forma repraesentandis et apprehendendis inseruientia, praeparauerit.* Nostra vero sententia ocularìarii dicebantur, qui statuis marmoreis oculos infixere, ex metallo factos. Cuius artificii memoriam nobis conseruat inscriptio SPONIANA p. 292. qua M. RAPILIVS SERAPIO dicitur OCVLOS STATVIS REPOSVISSE.

m) *Euterpe cap.* LXXXIIII. p. 120. edit. GRONOVII.

hunc in modum est distributa, vt singulorum morborum sint medici, non plurium. Itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii alui partium, alii morborum occultorum. Consuetudo haec ab Aegyptiis ad Graecos videtur transiisse, a quibus eam accepere Romani. Praeterea enim, quod dentarios, auricularios, ocularios, clinicos aliosque huius generis medicos habuerunt, vt recte cel. WESSELINGIVS n) obseruat, mentio quoque facta est *medicae a mammis* in lapide apud GVDIVM: o)

TORELLIA T. L. MELANIONA
MEDICA. A. MAMM.
ANN. XL. SE VIVA. FECIT. ET
VRN. MARMOR. POSVIT.

Quod etiam confirmant verba SCRIBONII LARGI p): *multos animaduertimus vnius partis sanandi scientia medici plenum nomen consequutos.* Ex quibus intelligimus illa MARTIALIS: q)

Totis, Galle, iubes tibi me seruire diebus
et per Auentinum ter quaterque ire tuum.
Eximit aut reficit dentem Cassellius aegrum,
infestos oculis vris Higyne pilos,
non secat et tollit stillantem Fannius vuam,
tristia seruorum stigmata debet Heros,
enterocelarum fertur Podalirius Hermes.
Qui sanet ruptos, dic mihi, Galle, quis est?

quibus medici dentarii, ocularii, qui porro tuberculos in faucibus sanarunt, tum qui stigmatum delendorum artem sunt professi,

n) *obs. de veterum medicis ocularis vol. III. actorum soc. lat. Ienensis,* p. 48.

o) p. CCXXIIII. 6.

p) *composit. med. praefat.* p. 5. ed. RHODII.

q) *lib. X. epigr.* 57. al. 50. p. 721. edit. RADERI.

fessi, ac ii denique, qui intestinorum tumore laborantibus opem tulere, a se inuicem distinguuntur. Itaque necesse visum est, non solum in officiis domus augustae plures habere medicos, quorum alius aliud medicinae genus profiteretur, sed etiam iis iunctim praefectum constituere, qui in inscriptionibus libertorum et seruorum Liuiae Augustae dicitur *decurio medicorum*, vt ex hoc marmore r) patet:

M. L*iuius*
BOETH*ius*
DEC*urio*
MEDI*corum*

et *supra medicos* in alio s)

M. LIVIVS
LIVIAE. L. ORESTES
SVPRA MEDICOS

Quum vero diuersae medicinae partes eo tempore, vti olim apud Aegyptios, raro iunctim, sed separatim a medicis excolerentur, in aula imperatorum romanorum magnus medicorum numerus fuisse videtur, quamquam iniuria temporis paucorum memoria ad nostram peruenit aetatem. Ac horum quidem singulares olim fuere praefecti, qui SVPRA MEDICOS in officiis Liuiae Augustae adpellantur. Qui quidem, nisi nos omnes fallunt rationes, hi ipsi sunt, quos in aliis marmoribus *archiatros* adpellatos videmus, quorum duos primum cognitos nobis fecere BOISSARDVS t) et PATINVS u) ex lapidibus romanis, qui tam in GRVTERIANVM x) quam MVRATORIANVM y) thesaurum postea

r) videatur GORII *columbarium libertorum et seruorum Liuiae Augustae* p. 121. num. LXXV.

s) ibid. p. 122. num. LXXVI.

t) *ant. rom. tom.* IIII. siue *part.* VI. p. 8. et p. 143.

u) *commentario in ant. M. Artorii monimentum* p. 451.

x) p. IↃCXXXII. 4. et 5.

y) alterum lapidem dedit MVRATORIVS p. IↃCCCXXIIII. *num.* 15. alterum, nomine archiatri paullisper mutato, p. IↃCCCCXXXVIIII. 3

postea translati sunt. Tertium, ΚΥΡΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ, CYRVM APOLLONII *filium*, in lucem protraxerunt doctissimi itineris litterarii socii ac comites, IACOBVS SPONIVS z) et GEORGIVS WHELERVS *a*) quartum vero, TIMOTHEVM, qui Theodosii aetate floruisse videtur, THOMAS REINESIVS *b*) et post hunc MVRATORIVS *c*), vir ceteroquin doctissimus, qui tamen lapides, ab aliis iam dudum vulgatos, primum a se vulgari, saepius et plerumque non sine negligentiae et oscitantiae culpa est opinatus. Quinti ἀνάςασιν debemus eruditissimo HANNIBALI DE ABATIBVS OLIVERIO *d*) CAII nempe TETTII, C. L. TESIAE, vti vocatur, ARCHIATRI PERITISSIMI, cuius lapidem itidem de nouo excudi curauit LVD. ANTON. MVRATORIVS. *e*) Sextus archiater est AVLVS, ASCLEPIADIS filius, solus, quem ex reliquis antea iam cognitis, primus ex graeco marmore protulit laudatus MVRATORIVS *nouo suo inscriptionum thesauro. f*) Quae quidem marmora singula si inter se comparamus, probabili certe coniectura eo ducimur, vt archiatri nomen officii primum nomen fuisse, statuamus, eius nempe, qui reliquis in libertorum et seruorum familia medicis praefectus fuit, quod vero posteriori aeuo honoris quasi caussa nobilioribus, qui vniuersam medendi artem scientia comprehenderunt, tam in vrbe, quam in municipiis, et forte quoque in prouinciis, fuit tributum. *g*)

RARO

z) *itinerar. libr.* III. p. 91.

a) *voyage de Dalmatie, de Grece et du Leuant, tom. I* p. 121.

b) *inscript.* p. 945.

c) IↃCCCCLXXX. 6.

d) *marmor. Pisaurens.* num LXIIII. p. 28.

e) p. IↃCCCCLXXX. 4.

f) p. CXVIII. 2.

g) De archiatris veterum non vna est doctorum virorum sententia. Quod vt eo melius cognoscatur, adscribere hic liceat verba doctissimi ANNIBAL. DE ABATIBVS OLIVERII *notis ad marmora Pisauriensia*, p. 151. Sic vero ille: Archiatros dictos fuisse medicorum principes, existimauit PIGNORIVS *de ser.* Nullum autem inter medicos principatum fuisse, docet GOTHOFREDVS *ad l. 4 C. Theod. de Medic et Prof.* idcirco archiatros appellatos fuisse putat eos medicos dumtaxat, qui vel principi operam dabant, vel in principibus vrbibus, Roma scilicet et Constantinopoli, medicinam factitabant. Parum ea sententia probatur FABRETTO *inscr. domest. cap. IV.* p. 301. qui augustos non archiatris, sed medicis vsos fuisse, ex pluribus inscriptionibus observat. Accedit, quod FABRETTVM prae-

RARO autem factum est, vt vnus medicus plures simul medicinae partes disceret, easque ad vsum et exercitationem reuocaret. Qualis fuit olim P. DECIMIVS P. L. EROS MERVLA, idem, quem Assisii sua pecunia viam sternendam curasse, lapis MVRATORIANVS *b*) docet, *medicus*, *clinicus*, *chirurgus* et *ocularius*, sic vero eum vocat marmor GRVTERIANAM *i*):

P. DECIMIVS P. L. EROS

MERVLA. MEDICVS

CLINICVS. CHIRVRGVS

OCVLARIVS. VI. VIR.

Inprimis vero huc pertinere videtur CLAVDIVS AGATHEMERVS, κατ᾽ ἐξοχὴν, *medicus* vocatus, non addito aliquo ἐπιθέτῳ, quod is non partem medicinae excoluerat, sed vniuersam sibi com-

praetermisisse miror, non romani seu constantinopolitani, sed municipalis archiatri memoriam exstare in vetusto marmore Polae in Illyrico, in GRVTERO pag. DCXXXII. 5. cui addimus nunc ex inscriptione nostra Pisaurensem archiatrum. Ea vero, quae de archiatris FABRETTVS attulit, haud meliora mihi videntur. Scribit enim, archiatros, vel medicos absolute eos ferme dictos fuisse, qui non medici partiales essent, vt ocularii, clinici, chirurgi, sed vniuersam medicinam callerent, et exercerent; quum archiatri a medicis expresse distinguantur in l. 6. C. *de professor.* ibi: *medicos et maxime archiatros.* Ego vero si post tantos viros sententiam meam proferre mihi fas sit, existimo, medicos dictos fuisse illos, qui medicinam suo periculo exercebant, quos hodie *medici Venturieri* appellamus, archiatros vero, qui a decurionibus electi, salario publico honorabantur. Enimuero in duabus legibus 9. et 10. eiusdem *tit.* codicis, in quibus de medicis ab ordine decuriorum lectis seu legendis agitur, archiatri semper dicuntur. *Leg.* 9. archiatri scientes annonaria sibi commoda a populi commodis ministrari etc. *Leg.* 10. Si quis in archiatri defuncti locum est promotionis meritis aggregandus. Plures enim medicos in quaque vrbe fuisse, quam qui ab ordine conducebantur, docet Iustinianus in §. item Romae 15. Inst. tit. de excusat. vbi eos solum medicos, grammaticos, rhetores a suscipienda tutela excusari vult, qui *intra numerum sunt.* Haec OLIVERIVS. Addantur FABRETTVS *notis ad inscriptiones domesticas* p. 301. et CAROL. PATINVS *not. in antiquum Artorii monimentum* p. 452.

b) p. CCCCLXXIIII. 6.

i) p. CCCC. num. 7.

comparauerat, quodlibet morbi genus sanandi, scientiam. Ac huius quidem medici mentio facta est in *marmoribus Oxoniensibus*:

ΚΛΑΥΔΙΟС ΙΗΤΗΡ ΑΓΑΘΗΜΕΡΟС ΕΝΤΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ

ΠΑΝΤΟΙΗС ΔΕΔΑΩС ΚΡΑΙΠΝΟΝ ΑΚΕΣΜΑ ΝΟΣΟΤ

ΞΥΝΟΝ ΤΟΤΤΟ ΔΕ ΜΟΙ ΚΑΙ ΜΥΡΤΑΛΕΙΣΑ ΣΥΝΕΥΝΩ

ΜΝΗΜΑ ΜΕΤ ΕΥСΕΒΕΩΝ Δ' ΕΣΜΕΝ ΕΝ ΗΛΥСΙΩΙ

Claudius Agathemerus medicus hic iaceo

omnigeni qui cognoueram praesentissimum remedium morbi,

commune hoc mihi est, et quae Myrtalae coniugi

monumentum, cum piis autem nos sumus in Elysio

de quo idem iudicauit olim FABRETTVS, *medicos, qui ex partibus curationem adhibuerint, nomen medicorum* [illegible] *nequaquam meritos fuisse*, non sine caussa ratus, *sed eos tantum, qui omnium morborum remedia cognouissent*, et qualis fuerit Claudius ille in laudatis marmoribus Anglicanis.

RES vtut sit, in vniuersa hac medicorum veterum familia, ocularii permagnum olim dignitatis et honoris gradum sunt consequuti, adeo, vt nullum fere medicorum genus frequentius ocularijs fuerit. Quare et in Inscriptionibus romanis saepissime eorum fit mentio. Commemorantur enim in his: P. AETIVS ATIMETVS, Augusti medicus ab oculis, in marmore GRVTERIANO *k*), idem forte, cuius SCRIBONIVS LARGVS *l*) meminit: TIBERIVS CLAVDIVS, apud MVRATORIVM *m*): P. COLIVS, seu potius COELIVS, PHILOGENES apud eumdem *n*) et MARQVARD. GVDIVM *o*): Q. COELIVS Q. L. NICOMEDES, qui me-

k) IↃLXXXII. 4.

l) *compos. medic.* 170.

m) p. IↃCCCCXXXXV. 2.

n) p. IↃCCCCLXIIII. 4.

o) p. CCXVIIII. 2.

medicus ocularius, et simul seuir coloniae Iuliae Fanestris fuit, vt ex prisco marmore IO. IAC. BOISSARDI p) et IANI GRVTERI q) discimus: Q. COELIVS NIGER, cuius lapidem exhibent THOMAS REINESIVS r), RAPHAEL FABRETTVS s) et CAROLVS CAESAR MALVASIA t): Q. CAERELLIVS QVINTILIANVS, cuius sigillum, pyxidibus vnguentariis signandis adhibitum, exstat apud LVD. ANTON. MVRATORIVM u): C. CAP. SABINIANVS, de quo idem fere sigillum habemus, a SPONIO x) in lucem publicam editum: C. DOMITIVS DEMETRIVS apud RAPHAEL. FABRETTVM y) et CAROLVM CAESAREM MALVASIAM z): P. DECIMIVS P. L. EROS MERVLA, medicus clinicus, chirurgus et ocularius, cuius marmor apud GRVTERVM a) et corrupte apud RICOLVIVM et RIVAVTELLAM b) legitur: CN. HELVIVS CN. L. IOLLA apud GRVTERVM c): TIBERIVS IVLIVS CVTISONVS, Augusti libertus, apud BOISSARDVM d) GRVTERVM e) et PATINVM, f) idem sine omni dubio, quem MVRATORIVS g) CYTISORVM scribit: M. IVLIVS SECVNDVS, cuius memoriam seruat lapis sepulcralis ab ill. marchione SCIP. MAFFEIO h) et LVD. ANT. MVRATORIO i) in lucem publicam editus: C. IVLIVS DIONYSIODORVS, cuius sigillum apud laudatum MAFFEIVM k) reperitur: M. IVLIVS CHARITO, qui itidem ad signandas pyxides suas vnguentarias sigillo vsus est, descripto a MVRATORIO l) acque ac MAFFEIO m): M. LATINIVS M. L. *medicus ocularius*, HER-

p) *tom.* IIII. *antiquit.* p. 87.
q) p. CCCCXVI. 8.
r) *class.* XI. *num.* 8. p. 611.
s) *insc. domest. cap.* IIII. p. 300.
t) *marmoribus Felsineis*, p. 219.
u) p. IↃVIII. 1.
x) *miscellaneis eruditae antiquitatis*, p. 237.
y) *inscript. domest.* p. 300. *num.* 276.
z) *marmorib. Felsin. sect.* V. *cap.* I. p. 219.
a) p. CCCC. n 7.
b) *marmoribus Taurinensibus, part.* I. p. 231.
c) p. IↃCXXXXIIII. 2.
d) *libr.* IIII. *antiquit.* p. 84.
e) p. IↃLXXXI. 8.
f) *comm. in antiquum Artorii monimentum*, p. 451.
g) p. IↃCCCCXXVII. 5.
h) *museo Veronensi* p. 135. *num.* 2.
i) p. IↃCCCCVIII. 1.
k) *muss. Veron.* p. CXXXV. 3.
l) p. IↃVIII. 3.
m) *antiquitatibus Galliae*, p. 81.

HERMES, cuius lapidem exhibet RAPHAEL FABRETTVS n): P. NVMITORIVS P. L. ASCLEPIADES, seuir Veronensis et medicus ocularius apud GRVTERVM, o) ONVPHRIVM PANVINIVM p) et SCIP. MAFFEIVM q): M. FEVTVCA, de quo lapidem dedit modo laudatus MAFFEIVS r): C. RVTILIVS EVTHETVS in marmore RAPH. FABRETTI s): SIBICIVS medicus ocularius, quem GRVTERVS t) nobis cognitum ex eius inscriptione fecit, repetita a LVD. ANT. MVRATORIO u): CAIVS SVLPITIVS HYPNVS, et CAIVS STATIVS SABINIANVS, quorum sigilla exhibet MVRATORIVS. x) TIBERIVS CELADIANVS, Tiberii Caesaris Augusti medicus ocularius, legitur in marmore apud GRVTERVM y) M. vero VLPIVS HERACLES in binis sigillis, a SPONIO z) in lucem publicam editis. Quibus merito adiunguntur ii, quorum in scriptoribus graecis pariter ac latinis mentio facta est, nominatim CAPITO, HERMIAS, HEROS, SERGIVS, PACCIVS, GALLIO, GAIVS, STOLVS, BRITANNICVS et ZOILVS apud GALENVM a) ATIMETVS apud SCRIBONIVM LARGVM b) EVELPIDES apud CELSVM c), vt de reliquis taceamus.

AC de his quidem medicis ocularíis, antequam ad alia discedamus, haud immerito quaeri potest, seruine aut liberti fuerint omnes, an ex iisdem nonnulli quoque ingenui? ROBORTELLVS, tum FERRETIVS, aliique multi in ea olim fuere opinione, medicinam Romae non nisi a seruis excultam fuisse, e quibus nonnulli postea manumissi fuerint. Verum caussam medicorum ea in re haud infeliciter in se suscepit defendendam doctissimus CASAVBONVS d) argumentisque satis grauibus demonstrauit, si in seruorum romanorum familiis medicos

n) *inscript. domest.* p. 300. *num.* 277.
o) p. CCCCXXXXIII. 4.
p) *antiquitatibus Veronensibus*, p. 242.
q) *Verona illustrata*, *part.* I. p. 355. *num.* 23.
r) *museo Veronensi*, p. 284. *num.* I.
s) *inscript. domest.* p. 299. *num.* XXV.
t) p. IↃCXXXV. 3.
u) p. IↃCCCCXXVII. 14.
x) p. IↃVIII. 2. et 4.
y) CIↃCXI. 6.
z) *miscellan. eruditae antiquitatis*, p. 237.
a) *de compos. med. sec. loc.* III. I. IV. 6.
b) *compos.* CXX.
c) *libr.* VI. *cap.* 6.
d) *not. ad Sueton. vit. Caes. cap.* IIII.

dicos fuisse, legamus, idcirco effici haud posse, omnes artis huius cultores fuisse conditionis seruilis. CAVSAVBONVM sequuti sunt non solum DRELINCOVRTIVS singulari de hoc argumento oratione, in lucem publicam edita, sed etiam eruditissimus SPONIVS aliique, de quibus viri cel. IVL. CAROLI SCHLAEGERI *historia litis de medicorum, apud veteres romanos degentium, conditione* videatur *e*). Ac is quidem SPONIVS *f*), ex inscriptionibus inprimis, non omnes, qui Romae medicinam fecerint, seruos fuisse, probare studuit, inueniri enim haud paucos ingenuos ex antiquis celebribusque romanis familiis, qui artem medicam exercuerint, et ex quorum lapidibus, honestissimae eos et originis et conditionis fuisse, haud obscure, certe non sine probabilitate, diuinari possit. Addit vir doctissimus, multos graecos homines ingenuos Romam venisse, iusque ciuitatis consequutos esse, qui ibidem morbis sanandis dederint operam, neque defuisse alios, eiusdem artis scientia imbutos, qui amplissimis in republica honoribus essent functi, adeo, vt iniuriam faciat salutari huic disciplinae, qui eamdem non nisi a seruis Romae excultam esse, arbitretur. Quae quidem omnia fundamento suo neutiquam destituta, sed ita potius comparata sunt, vt, quae SPONIVS de medicis romanorum in vniuersum, eadem de ocularíis nominatim summo iure dici affirmarique posse, nobis videantur. Nam etsi in seruis ocularios fuisse, tanto minus negari potest, quo luculentius extra omnem dubitationem ea res ponitur ILLYRII CELADIANI marmore *g*), qui ocularius medicus et in Tiberii Caesaris Augusti seruorum familia fuit: etsi neque hoc quisque negare poterit, plurimos eorum, quorum memoriam prisca nobis conseruarunt marmora, libertorum numero fuisse adscriptos, de quibus admodum probabilis est coniectura, eosdem adhuc seruos, ante manumissionem suam, oculorum vitio laborantibus opem tulisse. Hoc tamen simul non

 sine

e) edita Helmstad. CIƆIƆCCXXXX. 4.

f) *in recherches curieuses d'antiquité*, in quibus p. 419. exstat *dissertation, qu'il n'est pas vray, que ce fussent seulement des esclaves qui pratiquassent la Medicine à Rome, ni que les Medecins en ayent jamais eté bannis.*

g) apud GRVTERVM p. CIƆCXI. 6.

ſine ſumma probabilitate adfirmare licet, fuiſſe in his medicis ocularìis etiam ingenuos, quos naſcendi conditio non ad infimam et vilem ſeruorum ſortem abiecerat. Quo quidem referendum eſſe ducimus M. IVLIVM SECVNDVM in marmore apud illuſtriſſ. marchionem SCIPIO. MAFFEIVM: h)

M. IVL. SECVNDI
MEDICI OCVL.
IN. F. R. P. XIIII.
IN. AG. P. XIIII.

TIBERIVM porro CLAVDIVM apud MVRATORIVM: i)

TI. CLAVDIO
MEDICO. OCVLARIO
VIX. AN......
L. COCCEIA. VIRO
SVO

Tum C. RVTILIVM EVTHETVM apud FABRETTVM: k)

C. RVTILIO. EVTHETO
MEDICO. OCVLARIO
RVTILIA. MYRINE
PATRONO. EIDEM. CONIVGI

Denique CN DOMITIVM apud eumdem: l)

CN. DOMITIO. DEMETRIO
MEDICO. OCVLARIO
PATRI. SVAVISSIMO
DEMETRIVS. FILIVS. FECIT. cet.

Ocu-

h) *muſeo Veronenſi* p. CXXXV.
i) p. IↃCCCCXXXXV. 2.
k) *inſcript. domeſt.* p. 299. *num.* 25.
l) p. 300. *num.* 276.

Ocularios vero medicos seuiratu quoque in coloniis et municipiis functos esse, demonstrat PVBLII NVMITORII ASCLEPIADIS exemplum, *seuiri Veronensis*, quemadmodum in marmore apud GRVTERVM *m)* vocatur:

P. NVMITORIVS P. L. ASCLEPIADES
IIIIII. VIR MED. OCVLAR. SIBI et
SEMPRONIAE. L. F. GALLAI VXORI
TESTAMENTO. FIERI. IVSSIT

tum aliud, Q. COELII NICOMEDIS, *seuiri coloniae Iuliae Fanestris*, apud IO. IAC. BOISSARDVM *n)* et IANVM GRVTERVM *o)*.

Q. COLIVS. Q. L. NICOMEDES
MEDICVS. OCVLARIVS. SEX. VIR
COL. IVL. FANESTRIS.

TANDEM et hoc probe tenendum est, medicorum veterum duplex olim fuisse genus, alterum eorum honoratius, qui Romae, aut alio loco, firmam, fixam stabilemque sedem habuere, qui quaesiti ab aegris sunt, alterum vilius, qui aegros quaesiuere, ac circumforaneorum instar, per ciuitatum fora, regiones, vrbiumque vicos oberrarunt et praeparata a se medicamenta vendiderunt. Ac hi quidem sunt, quos περιοδεύειν antiquitus adpellatos esse, videmus *p)*, de quibus MODESTINVS *q)* iurisconsultus, *medici*, inquit, qui *περιοδεύουσι, id est, circulatores vocantur, quemadmodum a reliquis muneribus, ita a tutela, et cura requiem habent*, et qualis fuit L. SABINVS PRIMIGENIVS apud IO. BAPT. FERRETIVM *r)*. L. SABI-

oI

m) p. CCCCXXXIII. 4.
n) *tom.* IIII. *antiquit.* p. 87.
o) p. CCCCXVI. 8.
p) legatur CLAVDIVS SALMASIVS *exercitationibus Plinianis*, p. 739.
q) *leg.* 6. §. 1. *digest. de excus. tut. extraord. crim.*
r) *musis lapidariis* p. 302.

L. SABINVS L. L.
PRIMIGENIVS
ORTVS AB IGVVIO MEDICVS, FORA MVLTA SECVTVS
ARTE FEROR NOTA NOBILIORE FIDE
ME CONSVRGENTEM VALIDA FORTVNA IVVENTA
DESTITVIT RAPIDIS IMPOSVITQVE ROGIS, cet.

AD quale vero medicorum oculariorum genus PHRONIMVS noster pertinuerit, facili coniectura diuinari potest. Videtur enim ad ocularios περιοδευτάς referendus esse. His enim ea ipsa fuit consuetudo, quae Phronimo nostro, vt medicamenta praeparata pyxidibus indita et signata per vrbium fora circumferrent ac diuenderent. Statum ipsius si cogitamus, mallem eum profecto libertorum numero adscribere, quam hominum ingenuorum. Solo enim cognomine, prout ille, magis et frequentius primorum augustorum caesarum aeuo vtebantur liberti, quam ingenui. Accedit, quod graecum cognomen gessit, libertis et seruis longe familiarius, quam ingenuis. Ac haec quidem omnia luculentius patebunt, si de ipso eius nomine nonnulla notatu digna iam in medium proferemus.

NOMEN, quod medicus noster ocularius in lapide gerit, sic comparatum est, vt omnia in isto romanam consuetudinem, primorum inprimis post seruatorem natum seculorum, sapere videantur. Gerit medicus noster graecum nomen, more istius aeui, quo serui et liberti graeca nomina sibi adsciscere, graecis nominibus, quasi maior in his inesset aut gratia, aut dignitas, vocari se cupierunt, s) id quod exempla CALLISTI, ANTHI, EROTIS, DIADVMENI, ELAPHIONIS, EVMOLPI, THEOPHILETIS, aliorumque plurium t) confirmant. Vtitur porro solo

s) conferantur REINESIVS *notis ad inscriptiones* p. 228. et GORIVS *not. ad columbar, seruor. et libert. Liuiae Aug.* p. 73.

t) conf. MVRATORIVS *inscr.* p. CIↃIↃCXXXXVIIII. 15. et 18. coll. p. IↃCCCCLI. 2. et p. IↃCCCCCXXXXVII. GRVTERVS p. IↃCXXXV. 6. GORIVS *columbar. seruor. et libert. Liuiae* p. 76. 78. 92. et alibi saepius.

lo cognomine, omisso praenomine et nomine gentilitio, quod itidem fecere ea aetate cum liberti, tum qui artem aliquam profitebantur. Sic in libertis Liuiae occurrunt praeter alios Tyrannus, Pasicrates, Anthus, Eros, Amaranthus, Diadumenus *u*) aliique. Apud GRVTERVM habemus Camurium, Communem, Corymbionem et Hilarum *x*), apud REINESIVM vero Olypum, Onesimum et Gaudentium *y*), apud MVRATORIVM denique Auienum, Callinicium, Callistum, Casinium et Florentinum *z*). Inprimis vero hoc eis in vsu fuit, qui artem aliquam didicerant, id quod exempla Philippi, Amphiati et Anterotis apud GRVTERVM *a*), Democratis, Fausti, Glaphyri, Hilari, Manii, Mansueti, Phileti, Philodami et Troili apud MVRATORIVM *b*), Elaphionis aliorumque apud REINESIVM *c*) docent. Eamdem consuetudinem prae ceteris medici imitati esse videntur, quo inprimis pertinent CORNVTVS apud BOISSARDVM *d*) et GRVTERVM *e*): MENANDER, TALLVS, ALEXANDER et THEOPHILETES apud eumdem *f*): CHARINVS, LIMENIVS et NICOMEDES apud MVRATORIVM *g*) maxime vero, quod caput rei est et ad nostrum potissimum argumentum ἀμέσως pertinet, *medici ocularii*. Ad quorum numerum referendus est apud GRVTERVM *h*) Silicius:

SILICIVS. MEDI
CVS. AB. OCVLIS

tum

u) p. 65. 76. 78. 88. et 92. dicti *columbarii*, a cel. GORIO editi.

x) p. IↃCCCCCV. 8. IↃCCCCCVII. 10. IↃCCCCCVIII. 16. IↃCCCCCXIIII. 2.

y) p. 622. et 628.

z) p. CIↃIↃCXXXXI. 1. CIↃIↃCXXXXVIIII. 15. 18. CIↃIↃCLII. 9. CIↃIↃCLXXVII. 6.

a) p. IↃCXXIII. 5. IↃCXXIIII. 5. IↃCXXXVII. 3.

b) p. IↃCCCCCXXXXVIIII. 6. IↃCCCCCLII. 8. IↃCCCCCLV. 5. IↃCCCCCXXXVII. 3.

c) *class.* XI. *inscr.* 31. p. 619.

d) *tom.* VI. *antiq.* p. 15.

e) p. IↃCXXXIII. 9.

f) p. IↃCXXXIIII. 7. IↃCXXXV. 4. et 7.

g) p. IↃCCCCXXXXIIII. 3. IↃCCCCCLXII. 3. IↃCCCCCLXVII. *num.* 1.

h) p. IↃCXXXV. 3.

sum ex MVRATORIO *i)* Q. CAEBELLIVS QVINTILIANVS, qui, omisso nomine gentilitio et praenomine, QVINTILIANVM se tantummodo vocauit, porro CAIVS SVLPITIVS HYPNVS, qui HYPNI tantum nomen gessit, apud EVMDEM *k)*, denique C. CAPITO SABINIANVS *l)*, qui solo cognomine contentus, reliqua more istius aeui neglexit, seque SABINIANVM scripsit. Ipsum ceteroquin PHRONIMI nomen, a graeco *φρόνιμος*, *prudens*, priscis romanis, inprimis libertis, haud infrequens et inusitatum fuisse, antiqua GRVTERI et MVRATORII marmora satis superque demonstrant. In his leguntur C. DIDIVS PHRONIMVS, *m)* T. PVBLICIVS PHRONIMVS *n)*, T. PHRONIMVS vna cum matre sua PHRONIME *o)* C. SENTIVS PHRONIMVS *p)* et C. IVLIVS PHRONIMVS *q)*, ne de aliis Phronimis *r)* dicamus, qui, vti noster, *ἁπλῶς* solo cognomine scripti sunt, omisso nomine gentilitio et praenomine.

IAM vero, quaenam sint Phronimi huius contra oculorum morbos medicamenta, merito quaeritur. In lapide nostro primi lateris litteras PHRONIMDIAPSOR OPOBALSADCLAR interpretandas esse, [illegible] *psoricum* OPOBALS*amum* AD CLAR*itatem* *oculorum*. Medicamenta *ψωρικὰ*, quae *ἀπὸ τῆς ψώρας*, a scabiei genere, nomen suum tulerunt, priscis medicis haud incognita fuere, DIOSCORIDI inprimis, AETIO, MARCELLO, tum SCRIBONIO LARGO et aliis. Ac is quidem vnguenti cuiusdam *ψωρικȣ* mentionem facit ad caliginem oculorum dissipandam. COLLYRIVM, inquit *s)*, *psoricum ad caliginem et ad aspritudinem oculorum, quam ξηροφθαλμίαν adpellant.* Quare huius generis medicamentum Phronimi no-

i) p. IↃVIII. I.

k) ibid. *num.* 2.

l) apud SPONIVM *miscellan. erudit. antiquitatis*, p. 237.

m) vide GRVTERVM p. IↃCCLXXVIII. 4.

n) apud EVMDEM p. IↃCCCCXX. 4. Inscriptio haec legitur etiam p. CIↃCXXXXI. 2.

o) apud EVMDEM p. IↃCXVI. 8.

p) ibid. p. CIↃCXXII. 8.

q) ib. p. IↃLXXXIIII. et apud MVRATORIVM p. IↃCCCCXXVII. 4.

r) apud MVRATORIVM p. CXI. 5. IↃCCCCXXVII. 12. quae reperitur p. CIↃCCCCLXXXVIIII. 6.

s) *composit. medic.* XXXII. p. 32.

nostri fuisse, coniectura haud improbabilis videtur. Quod vero *opobalsamum* id vocauit non *ἁπλῶς ψωρικὸν*, sed *διαψωρικὸν*, fecisse hoc videtur medicorum veterum more et consuetudine, qui medicamentis compositis, quoad ista a simplicibus distinguuntur, particulam *διὰ* haud raro praefixerunt, vti vocabula *diarrhodon*, *diamysus*, *diasmyrnion*, *diapsoron*, *dialepidium*, *diaglaucium*, cum in medicorum veterum scriptis, tum inprimis in ocularioriorum lapidibus frequentia, satis superque demonstrant. Qua in re hoc vnicum addere liceat, nullum fere olim ex his ocula-riis fuisse medicis, quin medicamentum aliquod, modo ad depellendam ab oculis caliginem, modo ad restituendam visus aciem, habuerit. Quo pertinet, praeter alios, Caius Capito Sabinianus apud SPONIVM, *t*) qui *chloron* vnguentum, viridi colore, oculis grato, vendidit AD CLAR*itatem oculorum*, tum et DIAPSORICVM quoddam AD CALIG*inem* oculorum dissipandam. *Isochryson*, id est, *medicamentum auro contra carum*, splendida enim plerumque medicamentis suis veteres imposuere nomina, commendauit eodem oculorum vitio laborantibus M. IVLIVS CHARITO apud ill. march. SCIPIONEM MAFFEIVM *u*) vt de C. Sulpitio Hypno apud MVRATORIVM *x*) et Caio Capitone Sabiniano apud SPONIVM *y*) deque reliquis taceamus.

IN secundo lapilli nostri latere incisae sunt litterae: PHRONIMDIASMRN POSTIMPETLIPEXOV, quae, ad voces redactae, nostra coniectura legi debent: PHRONIM*i* DIA SM*y*RN*ion* POST IMPET*um* ET LIP*pitudinem* EX *Oculo Vulnerato*. Medicamentum, quod Phronimus noster commendat, *ἀπὸ τῆ σμυρνίου* nomen habet, quo herbae genus, *ἀπὸ τῆς σμύρνης*, siue a myrrhae odore, designasse veteres, auctor est DIOSCORIDES, tum THEOPHRASTVS aliique. Videntur autem veteres medici, vt plura alia vocabula, quae plantas, herbas, frutices bitumina idque genus alia designant, sic et hoc *σμυρνίον* non vna ratione vsurpasse, aliis istud *τὸ ἱπποσέλινον* vocantibus, aliis

 petro-

t) *miscellan. erud. antiquit* p. 237.

u) *mus. Gall.* p. 8 *ff* coll. MVRATORIO p. IↃVIII. 3.

x) p. IↃVIII. *num.* 2.

y) *miscell. erudit. antiquit.* p. 237.

petroselinum cilicium, aut olus atrum romanum, vt CLAVDIVS SALMASIVS z) egregie monstrauit. *Duplex*, inquit, *hoc nomine herba in generibus differentibus, aliud saxis et sicco gaudet, vnde et πετροσέλινον dictum: aliud humidis et opacis. Atque inde Plinii error, non distinguentis inter smyrnium illud, quod est olus atrum romanum, et aliud verum smyrnium, quod est petroselinum Cilicium. Hinc scripsit, credidisse veteres smyrnium loca petrosa amare, cum posteriores deprehenderint repastinato seri debere. Atqui de altero smyrnio id veteres tradidere, non de atro olere, quod smyrnium est in repastinato et humido serendum. Aetas posterior hoc exemplum secuta, haec etiam nomina indiscreta habuit et inuicem permutauit.* Pergit deinde de ipso σμυρνίῳ: THEOPHRASTO *ἱπποσέλινον dicitur, quod est verum Dioscoridis smyrnium, ex quo sinceram et optimam myrrham colligi dixit radice incisa. Hanc myrrham, quae e smyrnio colligebatur, recentiores Graeci σμύρναν τρωγλίτην vocarunt, cum apud veteres hoc nomen habeat myrrha Troglodytica, de qua in exercitationibus. Neophytus: σμύρνα τρωγλίτης, τὸ πετροσέλινον.* Paullo deinde post: *atqui certum est, smyrnium esse vel hipposelinum Theophrasti, ex quo Boeotica illa myrrha, vel Achaica eliciebatur.* Qua in re, alii, ad quod τοῦ σμυρνίου genus hoc diasmyrnium vel, vt SCRIBONIVS LARGVS habet, *diasmyrnes*, pertinuerit, videant. Res vtut sis, diasmyrnium hoc adhiberi Phronimus voluit *post impetum et lippitudinem ex oculo vulnerato*, sic enim supra data lapidis nostri verba legenda existimamus. De lippitudine oculorum in praesenti nihil dicemus, contra quam, nemo ignorat, in veterum medicorum scriptis plura remedia inueniri, de impetu vero, cuius Phronimus mentionem fecit, pauca notanda esse videntur. Non ignoramus, in aliis medicorum lapidibus hoc quoque vocabulum reperiri, inprimis in binis SPONIANIS a), altero M. Iulii Heracletis, qui duplex remedium ad impetum habuit, *cycnarium* et *diarodon*, altero C. Capitonis Sabiniani, qui *nardinum* quoddam *ad impetum oculi* vendidit, ex spica nardi forte

te

z) *homonymis hyles iatricae*, cap. XVI. p. 14.

a) *miscell. erud. antiq.* p. 237.

te compositum. Neque vero et hoc nos fugit, apud MARCELLVM *b*) impetum in numero morborum, quibus oculi obnoxii esse soleant, haberi. Verum si quid nos sentiamus, libere expromere liceat, videtur nobis impetus iste hoc loco non tam morbi genus, quam violentam et improuisam percussionem, qua oculus illiditur et percellitur, designare. Ac post talem quidem impetum, si laesus oculus madeat, siue contra ipsum hunc nimium oculi humorem vsurpari iubet Phronimus suum diasmyrnium.

IN tertio lapidis nostri latere Phronimus vnguentum habere et vendere se dicit contra aspritudinem, et cicatrices, EVODES dictum, sic vero *ἐπιγραφὴν* lateris huius explicandam esse arbitramur. Sine dubio graecum hoc est vocabulum *εὐώδης*, ab *ὄζω oleo*, et *εὖ bene*, deducendum, vnde vocabula *εὔοσμος*, *bene olens* et *εὐοσμία*, *bonus odor*, apud DIOSCORIDEM aliaque originem habuere. Idem fere, seu potius *vnguentum, suauem odorem habens*, significare hoc loco videtur vocabulum *euodes*, graece apud HOMERVM, PLVTARCHVM, DIONYSIVM *periegetam*, ATHENAEVM, HESYCHIVM aliosque obuium. Sic vero olim omnia medicamenta, quibus odoris suauitas gratiam aliquam conciliabat, vt ex SCRIBONIO LARGO suspicari licet, vocata esse videntur. Phronimus contra singulari a se composito vnguento nomen hoc impertire voluit. De ipsa aspritudine oculorum et commoda, vitio huic medendi, ratione multa habent veteres medici, inprimis MARCELLVS et SCRIBONIVS LARGVS. In quarta inscriptione *penicilli* mentio fit, cuius vsum ad omnem lippitudinem esse, Phronimus contendit. Itaque medicus hic ocularius penicillos quoque vendidit? Videtur certe, si quidem vera sunt, quae TERENTIVS *c*), SCRIBONIVS LARGVS *d*), CELSVS *e*), aliique referunt, penicillos ex linteolis concerptis, ex medulla sambuci, aut spongia factos, adhibitos olim vulneribus fuisse, vel abstergendis, vel aperiendis, vel vtne coirent et clauderentur.

b) *libro de medicamentis.*

c) *eunuch. act.* IIII. *scen.* 7. v. 7.

d) *composit. medic.* CXXXII. p. 81. et CCXXVIII. p. 124.

e) *de medic.* VII. c. 7. v. 6.

tur. Probabile vero est, Pronimum singulare penicillorum mollium genus vendidisse, quo nimius humor, a lippis defluens oculis, leniter et sine cutis, quae oculum ambit, laesione abstergeretur.

HACTENVS de lapidis nostri inscriptionibus. Iam vero, quem olim vsum habuerint tales inscripti medicorum veterum lapilli, haud immerito quaeritur. IOANNES SMETIVS f) ingenue ignorantiam suam fatetur, ac *me sustineo,* inquit, *et ingenue fateor, quid superiora significant, mihi non liquere. De illis quid sentiam, non facile dixerim, saepe mecum cogito, quid sibi illa velint. Ego tamen nihil adhuc affirmare audeo, et iuuenili meo iudicio non tantum credo, videant, qui in castris litterarum veterani, et quibus emunctae magis purgataeque sunt nares.* IAC. SPONIVS g) quoad nos quidem scimus, primus fuit, qui aliquam de his lapidibus Smetianis fecit coniecturam. *Prodiere,* inquit, *ante paucos annos antiquitates neomagenses, quibus Smetius, vir eruditus, suum rerum antiquarum gazophylacium nobis exhibet, et eas inter, lapides duos virides quadratos in margine scriptos: quorum vsum se ignorare fatetur. Ego puto fuisse opercula pyxidum, in quibus vnguenta, olea atque collyria reseruabant pharmacopolae, quemadmodum apud nostros chirurgos in vsu est gestare pyxides, in quibus quatuor aut quinque vnguenta varii generis habent ad vsum.* SPONIVM sequuti sunt reliqui fere omnes, qui eius generis lapillos quadratos in lucem publicam emiserunt, nominatim ill. marchio SCIPIO MAFFEI, qui de suo lapillo scribit, fuisse *vnguentariae thecae operculum.* Quam quidem nos sententiam parum habere probabilitatis, non sine caussa opinamur. Primum enim quatuor lapillorum horum latera inscripta sunt, aliud aliis medicamentis. Quis vero credat, singulis pyxidibus, in quarum qualibet vnicum tantum medicamentum fuit, datum fuisse operculum quatuor vnguentorum nominibus inscriptum. Deinde, si operculum fuisset eiusmodi lapis, inscriptiones hercle non in lateribus illius, sed superiore parte incisae fuissent. Latera enim pyxidis mar-

f) *antiqui. Nouiomagensibus,* p. 98. g) *miscell. erudit. ant.* p. 236.

margine teguntur, adeo vt nullum plane vſum habuiſſent eiusmodi ἐπιγϱαφάς, ſi operculorum loco tales lapides adhibiti fuiſſent. Accedit inuerſus litterarum ductus a dextra ad ſiniſtram. Is vero manifeſte declarat, lapillos eiusmodi non ad tegendas, ſed ad ſignandas pyxides vnguentarias adhibitos fuiſſe. Nam ſi lapillis his, tanquam operculo quodam, texiſſent pyxides, quo, quaeſo, conſilio inuerſe duxerunt litteras, a dextra ad ſiniſtram? Obſignaſſe potius vel ſignaſſe iisdem videntur pyxides ſuas, impreſſo lapilli latere in ceram, quo demum facto, litterae rectae adparent et more conſueto leguntur. Denique, quare foramen factum ſit in medio operculi, contra ipſum operculi vſum, plane non videmus. Ex quibus omnibus, SPONIANAM ſententiam non magnam prae ſe ferre veri ſpeciem, haud obſcure liquet.

QVARE lapillum noſtrum, haud aliter ac reliquos, iam ante in lucem editos, ſigillum eſſe, ſtatuimus, quo vſus olim fuerit Phronimus medicus ocularius ad ſignandas pyxides ſuas vnguentarias. Cui ſententiae haud vulgarem probabilitatem conciliat cum inuerſus litterarum ductus, ex quo effici poſſe putamus, ~~ſigillorum loco vſos hic lapillis medicos~~ eſſe, tum et id ipſum, quod ſtudioſe veteres medicamentorum, a ſe inuentorum, compoſitiones celarunt. *b*) Neque enim tum defuere fraudulenti homines, qui emtoribus vnguenta adulterina pro bonis obtruderent, aut arcanam aliorum artem imitantes, quae ipſi inepte concoxerant, pro veris et germanis aliorum medicamentis fallaciſſime venditarent. Quam propter fallaciam et vt germanis huius generis vnguentis fides ſua conſtaret, pyxides ſignabantur, ſigno officinae, aut nomine medici iisdem impreſſo.

ANTEQVAM vero quam dimittamus lapidem noſtrum et huic commentationi finem imponamus, tria adhuc de illo notanda eſſe, videntur. Primum omnes fere huius generis lapides viridis olim fuere coloris. Saltem id de pleriſque animaduerterunt interpretes. MAFFEIVS ſuum, quem in *Galliae antiquitatibus*

b) videantur, quae ea de re cel. PETRVS WESSELINGIVS adnotauit, *obſ. de veterum medicis oculariis, vol.* III. *actor. ſoc. lat. Ienenſ.* p. 48.

tibus selectis i) ediderat, diserte *lapillum quadratum subuiridem* vocat. Id fere suspicari licet de altero Maffeiano, qui in *museo Veronensi k)* descriptus legitur. De suo pariter SMETIVS *l)* obseruat, esse *lapidem viridem, politum* et *quadratum*. Idem de lapillis suis SPONIVS *m)* confirmat, vocans eos *virides, in quorum marginibus inscriptiones legantur.* In MVRATORIANIS *n)* is, qui primo loco positus, eiusdem est coloris, forte et reliqui, de quorum tamen colore nil ibi adnotatum reperimus. Ac huius quidem coloris rationem reddit SPONIVS, nostra sententia, haud improbabilem. *Collyriis*, inquit, *adseruandis virides hosce lapides seligebant, quod hisce color sit oculorum amicus,* quasi idcirco et ocularii deberent eumdem colorem in thecis, pyxidibus et sigillis suis vnguentariis adfectare. Lapis ipse, vt supra iam obseruauimus, ad iaspidis genus referendus est. SPONIVS putat esse priscorum molochitem, siue, vt alii, a graeco μαλαχὴ, scribunt, malachitem, de quo PLINIVS: *o) non translucet molochites, spissius virens, a colore maluae nomine accepto.* Sic fere noster lapillus, quemadmodum malachitem descripsit PLINIVS. Iaspidem vero eumdem vocamus, generis ratione habita, quo omnes lapides, qui [illegible] vocamus, et pellucidi haud sunt, siue igne in calcem abeant, siue in massam aliquam vitream, *iaspidis* vocabulo comprehendimus.

DEINDE de scribendi compendiis, qualia in lapillo nostro cernuntur, nemo ignorat, eorum vsum antiquum quidem, sed in lapidibus perrarum et non nisi propter spatii angustiam in nummis vsitatum fuisse. Tantum vero abest, vt ea res suspectam reddere fidem, aut aetatem monimenti nostri possit, vt vtramque magis stabiliat ac confirmet. Primum enim, si in nummis propter spatii angustiam scribendi compendia adhibita esse, videmus, summo certe iure adhiberi eadem quoque in nostro monimento potuere, in quo spatium, litteris incidendis destinatum, aeque haud maius est, ac in plerisque nummis esse solet.

Dein-

i) p. 79.
k) p. 135.
l) *ant. Nouiom.* p. 96.
m) *miscell. erudit. ant.* p. 232.
n) p. ꟾↃVIII.
o) *libr.* XXXVII. *cap.* 8.

Deinde ipsa, litteras contrahendi, ratio in nostro monimento maxime consentanea est cum ea, quam in antiquis romanorum monimentis deprehendimus. Contrahere enim litteras sic, vt pars vnius figuram simul alterius referat, quemadmodum in figuris IR. MD. M. E. obseruamus: alteram altera, vti in nostro lapillo litteram O, minorem effingere, vt spatio consulatur: aliam alii imponere, vti τo I impositum est τῷ N et M, itidem angusti spatii caussa, haec omnia a prisca romanorum consuetudine neutiquam abhorrent. Sic apud SMETIVM *p)* in marmore, Antoninorum tempore facto, legitur E. pro ET. Apud GRVTERVM in vocabulo POSVERVNT binas vltimas litteras contractas, NT. exhibet lapis, vt HOLTHENVS *q)* ex ALMELOVEENII *schedis* obseruat, qui idem scribendi compendium in pluribus aliis bonae notae lapidibus vidisse se, testatur. *r)* AM pro AM habemus in prisco saxo Smetiano; *s)* in aliis vero eiusdem συλλογῆς legitur VM pro VM *t)* AN pro AN *u)* TR pro TR *x)* MP pro MP *y)*. In ALMELOVENII porro *schedis* tabulam consularem, Hadriani temporibus excusam, et a GRVTERO *z)* exhibitam, HOLTHENVS *a)* sic exaratam inuenit, vt litterae TH, AV, THI, TIR, ANV iunctim scriberentur TH AT TH IR AV. Sic quoque alias litteras aliis minores fecere Romani propter angustos lapidis limites. Exemplo sit marmor GRVTERIANVM *b)* in quo AvR scribitur pro AVR, et aliud apud SMETIVM *c)*, quod litteram E minorem inclusit maiori C, et O litterae D, in hunc modum SACERDS. Neque vero non alias litteras aliis imposuere, inprimis, vti in nostro monimento, litteram I. Sic vocabulum ITERVM LIPSII *auctarium* d) in marmore quodam sic scriptum exhibet TER; litteras

p) *inscript.* fol. CXXXVII. 18.
q) *variorum corrigendis et animaduertendis ad thes. Grut.* p. CCCXVII.
r) ibid. p. CCCXXIII.
s) fol. CXXXXVIII. 24.
t) p. XXII. 3.
u) p. XXIIII. 1.
x) p. CLVII. 10.
y) p. LII. 4.
z) p. CXXVI.
a) *loco memorato* p. CCCXXI.
b) p. XXXVI.
c) p. CL. 6.
d) p. 29.

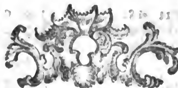
teras vero IR in alio marmore GRVTERIANO *e*) hac figura R expressas esse, HOLTHENVS *f*) monuit, vt de aliis istiusmodi exemplis taceamus.

DENIQVE in eiusmodi oculariorum medicorum lapillis vestigia τυπογραφίας reperire sibi haud immerito visus est illustrissimus marchio SCIPIO MAFFEI. *g*) Exhibent enim litteras a dextra ad sinistram ductu inuerso, haud secus fere ac in nostris typothetarum officinis. Sistunt iidem lapides, cerae vel argillae, haud secus ac nostri typi chartae, impressi, litteras a sinistra ad dextram, more scribendi consueto. Sunt denique lapides hi sic comparati, vt ipsis tanquam ἀρχετύπῳ aliquo, plura exempla, sibi paria, breui tempore fingi ac produci queant, haud dissimili fere artificio, quod hodiernis litterarum formis proprium est ac commune. Eadem vero, quae in his lapidibus, τυπογραφίας specimina praeter lateres coctiles multae veterum lucernae nobis exhibent, in quibus pari fere ratione nomen artificis vel officinae expressum legitur, cuius rei illustria inprimis exempla in musei PASSERII lucernis fictilibus reperiuntur.

e) p. CLXVIIII. 7.

f) *loco memorato* p. CCCIII. Plura eius generis scribendi compendiorum exempla suppeditant THOM. REINESIVS *class.* II *inscr.* 14. p. 254. FABRETTVS *inscript.* p. 255. OCTAV. BOLDONIVS *libr.* V. *epigraph.* p. 600. GISB. CVPERVS *monim. ant.* p. 187. IO. DOM. BERTOLIVS *antichità d' Aquileia.* p. 358. SCIP. MAFFEI *siglis Graec. lapidar.* p. 60. CHRIST. GOTTL. SCHWARZIVS. *miscell. polit. humanit.* p. 24.

g) *museo Veronensi*, p. CXXXV.

SIGIL-

SIGILLA
MEDICORVM OCVLARIORVM APVD VETERES ROMANOS

I

Q. CAERELLII QVINTILIANI

Ex MVRATORIO *thes. nou. inscriptionum*, p. IↃVIII. I. qui exstare verba haec, refert, in lapillo viridi et quadrato, reperto prope aedem sancti Marculfi de insula in Neustria inferiore anno Christi CIↃIↃCCXXVIII. Misit Muratorio V. CL. IOSEPHVS BIMARDVS, montis Seleuci baro. De ipso lapide haec apud MVRATORIVM ibidem reperiuntur: monuit me doctissimus BIMARDVS, in quadrato hoc lapide litteras minime exsurgere, sed alte incisas esse. Eo autem vsum opinatur Q. CAERellium QVINTILIANum ad inscribendos titulos pyxidibus, aut cistulis, quas venales circumferebat, quum ipse esset Myrobrecharius, aut Pharmacopola: de quo hominum genere multa habet Salmasius in exercitationibus Plinian. p. 739. Heic igitur primo se offert STACTE AD CLAritatem, oculorum scilicet. Liquidissimum haec erat et pinguissimum e myrrha vnguentum,

de quo videndus Hesychius. Latinis plerumque solo *myrhae* nomine indigetatur. Sequitur DIALEPID*ium* vnguentum confectum ex succo *lepidii*, ex Dioscoride, Plinio, Athenaeo, aliisque satis noti. Ex *smyrnio*, cuius duo genera fuisse contendit praelaudatus Salmasius in homonym. hyl. iatric. cap. 16. expressum vnguentum, heic appellatur DIASMYRN*ium*. Vltimum denique est aut CROCOD*ilium*, seu potius CROC*inum* OD*oratum*, scilicet vnguentum ex croco odoris fragrantissimi, cuius generis magno ad rem medicam vsui fuisse testatur Dioscorides. Ceterum pretiosa magnam partem eiusmodi vnguenta fuere: ideoque apud Plautum Curcul. act. I. sc. 2. Sana vinum sibi *Stacte* et *Crocinum* esse dicuntur.

De eodem lapide cel. WESSELINGIVS *obs. de veterum medicis ocularijs vol. III. actor. societat. lat.* p. 51. egregie quoque est commentatus. Sic vero ille: non recordor, Q. CAER. QVINCTILIANI nomen inter medicos reperire, quamquam insculpta remedia ocularium ostendunt. Primum est QVINCTILIANI DIALEPID. hoc est, si verum eruit clarissimus MVRATORIVS, *dialepidium*, vnguentum, ex succo lepidii confectum: at eius herbae succus et folia ad exulcerationes conciliandas erant opportuna, visui atque oculis noxia. *Δύναμις δὲ ἐστὶ τῶν φύλλων δριμεῖα ἑλκωτική*, scribit *b)* DIOSCORIDES. Quae eius virtus haud latebat seruos fugitiuos, stigmata, fronti inusta, dispuncturos *i)* COLVMELLA:

> - - et lactis gustum quae condiat herba,
> Deletura quidem fronti data signa fugarum,
> Vimque suam idcirco profitetur nomine Graio.

vbi vide celeb. IO. MATH. GESNERVM. Fuit in lapillo DIALEPIDos, siue, vti *k)* SCRIBONIVS, *squammae aeris, quam Graeci λεπίδα vocant.* Namque eum adspergebant oculorum medi-

b) mater. med. L. II. 205. *k) composit.* CXXXIII.
i) L. X. *de cult. hortor.* v. 125.

medicamentis ad ſcabritiem palpebrarum et fluxiones detergendas. Μίγνυται δὲ καὶ τῆς ὀφθαλμικαῖς δυνάμεσι, ξηραίνη γὰρ τὰ βλέφαρα τὰ τραχέα. l) DIOSCORIDES. Quin ipſum hoc *Dialepidos collyrium* non praeterit m) MARCELLVS. Sequitur in lapide QVINCTILIANI CROCOD. quod vir doctiſſimus aut CROCO-D*ilium*, aut potius CROC*inum* OD*oratum* explet. Neutrum bene, quamquam poſterius a vero parum, a ſcriptura longius deflectit. CROCOD*es* fuit iterum iterumque a n) GALENO expoſitum. Ad Q. CAER. QVINCTILIANI DIASMYRN*on* nihil addo; de eo ſupra. Reſtat QVINTILIANI STACT. quod *Muratorio* STACTE eſt, *liquidiſſimum et pinguiſſimum e myrrha vnguentum.* Verius STACT*on*, ad oculorum claritatem et caliginem atque aſpritudinem diſpellendam perutile, de quo o) SCRIBONIVS. Graeci ςακτὸν, ἔςακτον, ςακτικὸν, Latini *ſtactum* et *ſtacton* nuncupare ſolent, ſicuti RHODIVS docuit: qui quidem in VEGETIO RENATO pro *ſtracta* forſan ſcribendum eſſe *ſtacta* coniiciens, anſam ad examinandum eum locum praebet opportunam. *Et cum inflaueris* p), VEGETIVS ait, *ferula vel virga molli armum caedito, ſale et oleo perfricato, ipſo die poſtero ſtracta vteris: cuius haec erit compoſitio: ſimilae ſextarios duos, ſi defuerint, pollinis triticei duos* etc. tum *ſtractam quotidie* imponito. Vtrobique RHODIVS ſubſtituit *ſtactae* vocabulum, inuito atque intercedente, neque iniuria, q) viro doctiſſimo, cui *ſtracta* de collyrio *ſtillatitio* haud abſurdum videbatur. GESNERVS, ſoſpitator VEGETII, quid ſi legamus, inquit, tracta, aut certe ſtractam eandem dicamus? In quo ſententiarum diuortio demiror aditum ad fontem non fuiſſe, e quo VEGETIVS ſua hauſit: PELAGONIVS veterinarius eadem de re hunc ad modum r) καὶ ἐμφυσήσας ἄνεμον ἔμβαλλε, καὶ λεπτῇ ῥάβδῳ ἁπαλῶς πλῆττε τὰς ὠμοπλάτας, καὶ ἅλατι καὶ ἐλαίῳ ἀπότριβε αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, τῇ δ' ἐπιούσῃ ΤΡΑΚΤΩΜΑ ποίει, ᾧ ἡ κατασκευὴ αὕτη, σεμιδάλεως, ἢ ἀλεύρου σιτίνου

l) *mat. medic.* L. V. 89.
m) *de medicam.* p. 72.
n) L. IIII. *de compoſit. medicam.* p. 216. et 218.
o) *compoſit.* XXXIIII.
p) *artis veterin.* L. III.
q) *miſcell. Lipſ. nou. vol.* III. p. 558.
r) *hippiatric.* p. 89.

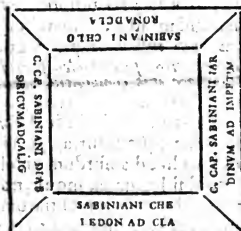

τίνα ἢ κρίθινα ξίσας δύο etc. Viden gemina haec et VEGETII Latinis germana? Ergóne *tractomate vteris* et *tractoma imponito* reddemus VEGETIO? Equidem delerem neutrum, si scripti libri addicerent, qui *stracta* quum praeferant, detracto sibilo *tractam* malim. τρακτὸν recentiores Graeci ceram albam, quod tractu continuo albesceret, vocarunt. Hinc τράκτωμα emplastrum ex cera alba aliisque speciebus, vt pulchre DVCANGIVS. quod *tractam* suo iure quin VEGETIVS vertere potuerit, nullum dubium est, praesertim quum *tractam*, quamquam alia in re, *Cato* et *Plinius*, quod bene *Gesnerus*, vsurparent. Haec WESSELINGIVS.

II

C. CAP. SABINIANI

HOC sigillum dedit IAC. SPONIVS *miscellaneis erud. antiquit.* p. 237. etc. Ac de eo is, operculum, inquit, hocce erat ex lapide siue gemma non absimili Molochitae, sed paullo obscurioris, forte *Chlorites* siue *Chlorides* Plinii, quem lib. 37. cap. 10. refert esse herbacei coloris. Collyriis asseruandis virides hosce lapides seligebant, quod hicce color sit oculorum amicus. *Antiquos*, inquit Athen. lib. 15. *in vnguentorum vsu fuisse curiosos et diligentes, hoc est indicio, quod priuatim vnicuique parti corporis idonea*

nea

nea scirent. Adde et vnius cuiusque partis varia pro variis morbis, veluti ad oculos collyria quam plurima, qualia haec, quae *Caii Capii Sabiniani* Myropolae siue Pharmacopoei erant. CHLORON AD CLAR. Collyrium *chloron* dictum a colore suo viridi, *claritudini* oculorum prospiciens. NARDINVM AD IMPETVM nomen a spica nardi habens, cuius meminit Aetius. Oleum quoddam nardinum describit Mesue, nunc etiam in vsu. *Nardinum* inquit Plinius lib. 13. cap. 1. *siue foliatum constat omphacio, balanino, iunco, costo, nardo, amomo, myrrha, balsamo.* DIABSORICVM AD CALIG. Collyrium ad oculorum caliginem dissipandam, cuius mentionem facit Marcellus, ad caliginem et asperitudinem oculorum, siccamque perturbationem sine tumore, quam xerophthalmiam Graeci appellant, facit hoc collyrium quod *psoricum* dicitur. Item infra, *Collyrium diapsoricum.* CHELEDON AD CLAritudinem oculis conciliandam Plin. lib. 25. cap. 8. *Vtuntur et per se succo Chelidoniae in collyriis; quae chelidonia vocantur ab ea.*

III.

C. IVLII DIONYSIODORI

C. IVL DIONYSODORI DIAMISVS AD VETCI

C. IVL DIONYSIODO RI PACCIANI AD DIAT

Hunc lapillum debemus illustrissimo march. SCIPIONI MAFFEIO, *mus. Veronen.* p. CXXXV. qui de ipso haec commentatus est. In hoc lapillo litterae in duobus tantum lateribus non eminentes, sed incauatae vt impressae legerentur, typographiam imitantur, a dextra ad sinistram procedentes. Myropolae nomen, et cataplasmatum, et ad quid prodessent, notatur. Tabellae,

bellae, quam Parisiis vulgaui, diasmyrnum, et diarrhodon, aliaque felicius apud veteres scriptores inueni, sed medicamentum *ad Diat* nondum reperi. Num *collyrium enstactum* erat, quod ex Aetio appellatur *paccianum*, et faciebat ad acuendum visum? *Diamisum ad Vet.* declarare videtur mihi Plinius lib. 34. cap. 12. cum tradit, *Misi* inter virtutes ceteras extenuare *scabritias oculorum inueteratas*. De Misy vide Mercati Metallothecam pag. 65. *Ad Vet. Ci* forte *ad veternum ciliorum*? De Diamiso collyrio loquitur Marcellus Empiricus cap. 8. Vbi in nouo thesauro inscriptiones id genus afferuntur, typographos puto Plauti locum deformatum, nec opportune de suo, sic adiecisse. *Sana vinum sibi stacte*, et *crocinum esse dicuntur.* Apud Plautum quidem lena bibax vini odore recreata sic vinum alloquitur: Curcul. A. 1. S. 2. *Tu mihi stacte, tu cinnamomum, tu rosa, tu crocum, et casia es.* Vel ex Aldi aedibus: *Tu stacte, tu cinamum, tu rosa, tu crocum, et casia es.*

IIII
M. IVLII CHARITONIS

Illustriss. march. SCIP. MAFFEI hunc lapidem ab obliuione vindicauit *antiquit. Galliae* p. 81. De quo sic vir meritissimus: lapil-

lapillus est quadratus subuiridis, vnguentariae thecae olim operculum. Quadripartita ea fuit, et totidem collyria continuit, oculis aegrotantibus illinenda. Myropolae M. Iulii Charitonis vnicuique nomen adpositum. *Isochrysi* appellatione auro contra carum non esse forte studebant suadere, *ad claritudinem* acquirendam prodesse dicebatur. Huius nominis collyrium apud priscos medicos non inuenio, sed idem fuisse puto, quod velut incerto nomine et *isophoton*, et *isotheon* olim vocatum, ab Aetio discimus. *Diarbodon* Diagorae commendat Oribasius; Galeni item innotescit: *Ad feruorem* sedandum Charito valere suum adnotauerat. *Diasmyrnum* memorat Aetius, et Marcellus, et Scribonius Largus, qui ad pustulas, et ad suppurationes oculorum facere praedicant. Quod reliquum est, aut abstergens fuisse videtur quoddam, aut purgans a διαψαίρω appellatione deducta, vel a διαψάω: nisi tamen *Diaprasium* erat, quod in Nicolai antidotario contra oculorum caliginem recensetur. Post MAFFEIVM lapidem hunc edidit MVRATORIVS *nouo thesauro inscriptionum* p. IↃVIII. 3. nihil tamen addidit de ipso, nisi quod Diuione is reperiatur apud P. OVDINVM *ex fonte ipso.* Optime de eo postea commentatus est cel. WESSELINGIVS *obseruat. de veterum medicis ocularus vol. III. act. soc. lat. Ienens.* p. 49. Sic vero iste: Vulgauit illustris natalium atque eruditionis gloria SCIPIO MAFFEIVS *s*) lapillum quadratum, vnguentariae thecae quondam operculum, cuius singula latera M. IVLII CHARITONIS collyriis inscripta et signata sunt; qui quidem institoris pigmentarii fuisse videtur, pyxide abdita, vti mos est, ea studiose seruantis, quae aut aliis venditaret, aut ipsemet aegrotis adplicaret. Multi enim hoc de genere olim audaciam atque inscitiam in artem vertebant et miseros temerarie circumscribebant. Talem certe perstringit atque ex meritis ornat *t*) EPICTETVS. M. Iulius Charito ocularius est, fortasse idem ac CHARITO ὀχλαγωγος h. e. ***multitudinis illex***: solebat enim circum fora et celebres merca-

s) *antiquit. Gallic.* p. 75.

t) *Aman. diss. Epicteti* L. IIII. 21. p 441. Ed. VPTONI.

mercatus ire ac ægris opitulari: περιήει τὰς πανηγύρεις, *u*) GALENVS inquit. Sitne vero ab eo diuersus medicus CHARITO, cuius *de Trochiscis* commentarii in bibliothecis *x*) latent, quis adfirmauerit? Hunc ophthalmicum ostendunt compositiones aduersus oculorum incommoda, quorum primum in lapillo M. IVLII CHARITONIS ISOCHRYS*on* AD CLAR*itatem*, siue, vt Graeci, πρὸς ὀξυδερκίαν. Negat vir illustris, hoc se nomine collyrium in medicorum libris inuenisse; est tamen in GALENO *y*) etsi praue nunc ἰσοχρύσου πρὸς βεβρωμένους κανθούς. neque enim medici nomen est, sed medicamenti, cui ob vim mirificam ἰσοχρύσου, *auro contra cari*, titulum impegisse videntur. τὸ χρυσοῦν habet AETIVS. *z*). Sequitur in lapide M. IVL. CHARITONIS DIARHOD*on* AD FERV*orem*, sic optime MAFFEIVS: pessime L. ANT. MVRATORIVS: addito in thesaurum suum ex antiquitatibus Gallicis *a*) lapillo, omnia hæc praeteriit, aliaque negligentissime iterauit: quae peccata in egregia collectione nimis, quod merito dolemus, sunt multa. *Diarhodon*, ex rosis collyrium, saepe GALENVS, ALEXANDER TRALLIANVS, PAVLLVS AEGINETA et AETIVS descripserunt, neque opus est indicio. Id vero *ad feruorem oculorum*, sic MARCELLVS, πρὸς φλεγμονὴν, dissipandum et detergendum, commodum ac perutile fuisse, iidem non negant. Tum M. IVL. CHARITONIS DIASNYRN*on* DE..., in quibus *Diasmyrnon*, pro quo *Diasmyrnes* maluit SCRIBONIVS *b*), legendum esse, adsentimur MAFFEIO. Graeci διασμυρνον, et verius διὰ σμύρνης ex vetere sermonis vsu, id remedium vocitant. Sed quid mutilatis litteris, de quibus nihil vir illustris, faciendum? Fuisse suspicor AD EPIPHORAS. Moueor his SCRIBONII: *ad conturbationes et epiphoras oculorum scio multa collyria, tametsi tarde, magnos tamen effectus habere:* illis quoque, quae PAVLLVS AEGINETA *d*) disputat. Tandem M. IVL.

u) L. II. *de antidot.* p. 451.

x) IAC. PHIL. D'ORVILLE *ad Charitonem* L. I. I.

y) L. IIII. *de composit. medic.* p. 218.

z) L. VII. p. 147.

a) *thes. nou.* p. DVIII. 3.

b) *composit.* XXVI.

c) *composit.* XVIIII.

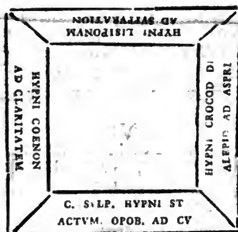
d) L. III. 22. p. 72. edit. Basil.

M. IVL. CHARITONIS DIAPSA...., quod anceps admodum atque obscurum est. Vir illustris, *aut abstergens fuisse videtur quoddam, aut purgans*, a *διαψαίρω appellatione deducta*, vel *διαψάω nisi tamen Diaprasium erat:* quorum quidem posterius ipso litterarum ordine confutatur; priora eius sunt generis, vt, si recuses, constabiliri nequeant: sunt praetera pleraeque hae collyriorum compositiones ex pluribus conflatae, propterea que ΔΙΑ praescriptum habent. Tale est *Diapsoricum* apud MARCELLVM *e*) quod, si in lapidis scriptura commissum esset, recipi poterat. Alioquin *Diapsoron* erit. Meminit *ψαρῦ*, psari, a colore murino adpellati medicamenti, PAVLLVS AEGINETA, mirificeque fecisse *f*) ait, *πρὸς τὰς νομὰς καὶ ὑπερσαρκώσεις*, *ad vlcera depascentia et excrescentia.*

V.

C. SVLPITII HYPNI

Damus hunc lapillum ex MVRATORIO p. IↃVIII. 2. qui exstare illum ait *Epamduodori in Sequanis, bodie* Mandeure, esse lapidem quadratum, missumque esse a BIMARDO. De ipsis *ἐπιγραφαῖς*, in primo latere, inquit, interpretare C. SVLP*icii* HYPNI

e) *de medicament.* p. 73.

f) L. VII. 13. et L. IIII. 43.

HYPNI STACTVM OPOB*alsamatum* AD C*ap*V*t.* In secundo HYPNI CROCOD*ilium* DIALEPID*iatum* AD ASPRITV*dinem.* Meliora de isto nos docuit cel. WESSELINGIVS, laudata *obs. de veterum medicis ocularriis*, p. 54. cuius verba hic transscribere liceat: transeo ad alterum MVRATORII lapillum, C. SVLP. HYPNI collyria, et peregrino cognomine libertinae conconditionis hominem offerentem. HYPNVM SERVVM dabit C. CAES. MALVASIA *g*), alium aut libertum aut eiusdem loci MVRATORIVS. *h*) Ophthalmici HYPNI COENON AD CLARITATEM non eget explicatione, neque indigeret C. SVLP. HYPNI CROCOD. DIALEPID. AD ASPRI*itudinem*, nisi vir praeclarus iterum obtrusisset CROCOD*ilium* DIALEPIDI*atum*, quod CROCOD*es* DIALEPID*os* fuisse, apertissimum est. Proprie faciebat et acre erat aduersus *aspritudinem oculorum et palpebrarum*, vt in SCRIBONIO. *i*) Tertium C. SVLP. HYPNI STACTVM OPOB. AD CV. ex opobalsamo, de quo PAVLLVS AEGINETA *k*) et prorsus egregie RHODIVS, *l*) concinnatum fuit: vtrum vero AD C*ap*V*t*, quomodo MVRATORIVS, an AD C*icatrices* V*eteres* extenuandas, sicuti MARCELLVS *m*) iudicat, non temere decreuero: id mihi liquidissimum est, HYPNI LISIPONVM AD SVPPVRATIONE*s* male sculptum videri: LYSIPONVM oportuerat. ATIMETI et DIOMEDIS λυσιπόνιον, ad dolores sedandos collyrium, ceteris inseruit CL. GALENVS. *n*)

VI

G. STAT. SABINIANI, DIACHERALE

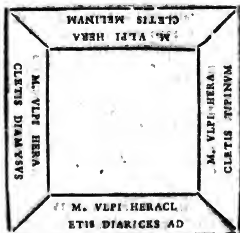
Ex MVRATORIO *loco memorato*, qui accepisse lapidem refert Vesuntione a BIMARDO. Esse, addit, hanc ἐπιγραφὴν in quadrato lapide *incisis litteris et ordine præpostero exaratis*: dubium non esse, quin sigillum fuerit alicuius pharmacopolae.

VII.

g) *marmor. Felsin.* p. 231.
h) *thes. nouo* p MCLXXIIII. 3.
i) *composit.* XXXV.
k) *Lib.* VII. 16. p. 282.
l) *ad Scribon.* p. 72.
m) *de medicam* p. 72.
n) *de composit. medicam.* L. III. p. 216.

VII

M. VLPII HERACLETIS

Lapillum hunc primus vulgauit IO. SMETIVS *antiquit. Noniomag.* p. 98. Lapillus viridis, inquit, apud me politus et quadratus, vnius fere eſt in quadratum pollicis, craſſitie tertiam circiter digiti partem aequat, in marginibus voces ſequentes, ſed inuerſae et retrogradae leguntur inciſae litterae.

Exhibitis deinde ipſis lapilli huius inſcriptionibus, ſic pergit: hic me ſuſtineo et ingenue teſtor, quid ſuperiora ſignificent, mihi non liquere. De illis quid ſentiam, non facile dixerem, ſaepe mecum cogito, quid ſibi illa velint. Ego tamen nihil adhuc adfirmare audeo, et iuuenili meo iudicio non tantum credo, videant, qui in caſtris litterarum veterani, et quibus emunctae magis purgataeque ſunt nares. Quibus haec ſubiungit SMETIVS: dum praelum ſudat, et typographus ſua grammata prioresque typos coniungit, opportune in meas manus incidit ſimilis, ſed cruſtoſus eiusdem formae et magnitudinis lapillus, quem poſſidet Laurentius van den Bergh, vir conſularis, atque optime peſſimo tempore de tetrarchia et vrbe Nouiomagenſi meritus: non licet currente praelo de litteris inuerſis et characteribus illi inciſis altius iam cogitare, tantummodo typum litterarum marginalium hic dabo. Ac ipſe eſt lapillus, quem iam exhibemus, ordine, quem cuilibet eorum adſignauimus, octauus:

 VIII

VIII

Eiusdem. M. VLPII HERACLETIS

Binos hos SMETII lapides in *miscellanea* sua *eruditae antiquitatis* p. 237. transtulit SPONIVS et ad eorum interpretationem haec adtulit: *Marcus Vlpius Heracles,* cuius in his duobus lapillis mentio est, fuit vnguentarius siue myropola, qui in pyxidibus haec collyria sua asseruabat. STRATIOTICVM, hoc est collyrium, cuius meminit Marcellus lib. de med. *collyrium ad caliginem et asperitudinem, quod stratioticum dicitur.* TALASSE ROSA nobis incognitum. DIARODON, quod idem videtur ac nostrum *Rosaceum,* et Plinii *Rhodinum,* vel potius *Collyrium Diarhodon,* cuius Oribasius meminit: etenim addit AD IMP. hoc est ad *Impetum,* qui apud antiquos morbi oculorum species erat. Marcellus lib. de medicamentis, *collyrii* cuiusdam meminit, *ad lippitudines et primos impetus oculorum.* CYCNARIVM, aliud *Collyrium* Oribasio *Cygnus* dictum. MELINVM Plinius lib. 13. cap. 1. memorat: *Amaracinum,* inquit, *in Coo, postea eodem loco praelatum est Melinum:* et Galenus lib. de comp. med. lib. 2. Athenaeus lib. 15. *In compotationibus* vtile *Rosaceum est, Myrtinumque ac Melinum, quod etiam prodest ventriculo et Lethargicorum veterno.* DIAMYSVS a Mysi nomen habere potuit, quod est minerale notum. Collyrii Diamysios meminit Marcellus, *quod ad asperitudines oculorum.* TIPINVM et DIARICES mihi sunt incognita.

IX

IX

Q. IVLII MVRRANII

QIVLMVRRANIMELI
NVMADCLARITATEM

QIVLMVRRANISTAGIV
MOPOBALSAMATADCAP

Edidit hunc lapillum EDMVNDVS CHISHVLL *dissertatione de nummo* CKωΠΙ *inscripto, ad egregium virum* NICOLAVM FRANCISCVM HAYMIVM, addita *inscriptioni Sigeae*, p. 121. editionis, quae Lugduni Batauorum CIↃIↃCCXXVII. 8. prodiit. Haec vero de ipsis ἐπιγραφαῖς et lapillorum horum vsu commentatus est vir eruditissimus: latinas huiusmodi publicationes, vtcunque vulgo non notatas, at reuera, mercimonii ergo, a veteribus olim factas, nemo est, qui recte pernegabit. Tales enim duas, cerae pulchre impressas et a tesseris archetypis longiusculis more quodam typographico desumtas, adhuc apud me seruo, aliquot abhinc annis a domino *Luskins* Colcestrensi, antiquitatum harum studioso, humaniter mihi communicatas. Hae igitur ad Colcestriam, romanam olim coloniam, repertae, et (quod mirandum subit) in vsus etiam iapraliptae cuiusdam siue vnguentarii, fabrefactae, dici vix potest, quantum et in re ipsa et verborum formula, huic nostrae nummulariae publicationi ad amussim per omnia respondeant. Haec CHISHVLLIVS, quibus deinde explicationem vocabulorum vtriusque ἐπιγραφῆς subiungit. Sic vero alteram legit. *Quinti* IVL*ii* MVRRANI*i* MELINVM AD CLARITATEM, (*siue, ex malis cotoneis oleum, ad claritatem oculorum faciens*) alteram: *Quinti* IVL*ii* MVRRANI*i* STAGIVM OPOBALSAMAT*um* (*siue myrrhae oleum opobalsamo permixtum*) AD CAP*ut*, *id est*: *caput medicandum vtile.*

Quid

Qvvm haec ſcriberemus, nobis, quod ingenue fatemur, incognitum fuit, ſimilem lapillum in muſeo antiquitatum, quod in collegio ſocietatis Ieſu Lugdunenſi eſt, reperiri, de quo nos humaniſſime admonuit vir excell. ac celeberr. io. iac. reiskivs. Deſcripſit hunc lapidem doctiſſimus beraldvs, cuius ea de re commentatiuncula in ephemeridibus anglicanis, *gentleman's magazin)* menſis ianuarii anni cIↃIↃCCLIIII. p. 25. legitur, quae poſtea in germanicam linguam translata, volumini quarto *des Bremiſchen Magazins* p. 43. inſerta fuit. Ac in primo quidem huius lapilli latere leguntur verba.

C. CINTVSMINIBLANDI
EVVODES AD ASPR

In ſecundo:

C. CINTVS BLAN
DI DIAPSOROPO

In tertio:

C. CINTVS BLAN
DI DIASMYRNE

In quarto:

C. CINTVS BLAN
DI SPONCLENI

Quae ſupra memoratus beraldvs de hoc lapide eiusque inſcriptionibus eſt commentatus, haec ſunt. Rarum hoc monimentum extſtat in muſeo antiquitatum collegii Ieſuitarum Lugdunenſis, vnde vero eo delatum ſit, non ſatis liquet. Eſt lapis viridis coloris, formae quadratae oblongae, duos circiter pollices longus, XXI. lin. latus, et $4\frac{1}{2}$ lin. craſſus. In altero latere eſt cauitas elliptica, cuius ſpatium eo loco, vbi latiſſima ea eſt, quatuodecim, vbi breuiſſima octo demum linearum menſuram habet. Quodlibet latus habet *ἐπιγραφὴν* duobus *στίχοις* inuerſo litterarum ductu inciſam. Ill. comes caylvs aliique in ea opinione ſunt, argumentis ſuis haud deſtituta, lapides hos fuiſſe ſigilla, quibus antiquo aeuo medicamenta ſignauerint medici ocularii. Lapis ipſe fuit adhuc ineditus, et inſcriptiones eius ab aliis huius generis, quae raro tamen in muſeis inueniuntur. Is, cuius nomen in hoc lapide legitur, ocularius medicus fuiſſe videtur. Dicebatur caivs cintvsminivs blandvs.

Primum eius vnguentum fuit EVODES AD ASPR. Haec vocabula explicanda ſunt: *εὐώδες ad aſpritudinem* Ipſa ocularii orthographia non aeque optima et adcurata eſt. Graecum *εὐώδες* ſignificat *bene olens*, morbus vero, qui aſpritudo dicitur, eſt ſiccitas palpebrarum et quidem partium earumdem internarum Vnguentum ipſum eiusque rationem ex scribonio largo *compoſit. medic.* XXVI diſcimus: *praecipue hoc collyrium quod quidam Athenipum, quidam diaſmyrnes, quidam εὐώδες vocant, quia boni odoris eſt.* Paullo poſt addit, vnguentum hoc adhibitum fuiſſe ad tollendam *aſpritudinem palpebrarum.* scribonii largi auctoritate *εὐώδες* idem olim fuit, quod *diaſmyrnes*, cuius in tertio lapilli latere mentio facta eſt. Verum hoc ipſo patet, aliquam vtriusqne medicamenti differentiam fuiſſe. Probabile vero eſt, vnguentum *diaſmyrnes*, ſi gratus ipſi odor datus fuerit, *εὐώδες* dictum fuiſſe.

DIAPSO-

DIAPSOROPO est secundum unguentum. Vocabulum hoc legendum est: *diapsoricum opobalsamatum*. Diapsorum antiquorum dictum est a graeco vocabulo ψωρα, *scabies*. MARCELLVS EMPIRICVS, SCRIBONIVS LARGVS et CELSVS eius faciunt mentionem, idque contra oculorum aspritudinem commendant. Sine dubio vero *opobalsamatum* vocat, quod eidem vnguenta odorifera admixta fuere.

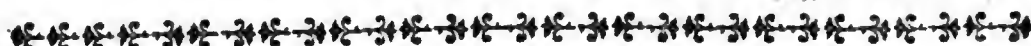
Tertium vnguentum est *diasmyrnes* SCRIBONII LARGI, a myrrha, gr. σμύρνα, ex qua compositum fuit, sic vocatum.

Quartum vnguentum in nullo veterum scriptorum reperitur. Sine dubio aliquid fuit medico nostro oculario peculiare et proprium, quod ab ipso inuentum fuit et excogitatum. DIOSCORIDES *lib.* V. refert, vstas spongias adfuso aceto oculorum lippitudini aliisque eorumdem morbis mederi. Quare videtur, CINTVSMINVS, medicamentum quoddam leniens ex spongiis praeparasse, quod a græco σπόγγιον, nomen accepit.

Iis lateribus, in quibus vnguenta εὐῶδες et *diasmyrnes* leguntur, incisae visuntur figurae plantarum, illud sine dubio fruticis vel arboris genus, ex quo myrrha colligitur, designantes.

INSCRIPTIONES

MEDICORVM OCVLARIORVM

1. *Romae in museo Carpensi*

P. ATTIVS. ATIMETVS
AVG. MEDICVS. AB. OCVL
H S. E

Ex GRVTERO, IↃLXXXI. 3. Forte idem Atimetus, cuius mentio fit apud SCRIBONIVM LARGVM, *compost.* 120.

2. *Romae in museo Albano*

TI. CLAVDIO .....
MEDICO. OCVLA
RIO VIX. ANN.....
L. COCCEIA VIRO
SVO

Ex MVRATORIO IↃCCCCXXXXV. 2.

3. *Romae, in horto sanctimonialium Barberinarum*

MARIA. Ↄ. L. HILARA SIBI. ET
P. COLIO. P. L. PHILOGENI MEDICO
OCVLARIO. VIRO. SVO. ET
M. FVLVIO. M. L. ZETHO. ET
MARIAI. C. L. NIOBI. ET
MARIAI. C. L. AVCTAE ET
MARIAI. C. L. HELENAI

Ex MVRATORIO, ΙↃCCCCLXIIII. 4. Legitur etiam in DONII *inscriptionibus* et apud GVDIVM p. CCXVIIII. 9. Ibi pro COLIVS rectius est COELIVS pro NIOBI vero NIOBAI. Exstare, ait GVDIVS inscriptionem hanc *in basi, longa palm.* $5\frac{1}{2}$ *lata* 2.

4. *Fani Fortunae in ambitu monasteriorum Augustinensium, tab. marm.*

Q. COLIVS. Q. L. NICOMEDES
MEDICVS. OCVLARIVS. SEX. VIR
COL. IVL. FANESTRIS
COLIA. Q. L. SALVIA. VXOR.
Q. COLIVS Q. F. POL. FANESTER. FILIVS
VELIV. Q. L. PRISCA. VXOR
EX TESTAMENTO FANESTRIS FILI

Ex BOISSARDO *tom.* IIII. *ant.* p. 87. et GRVTERO CCCCXVI. 8.

5. *Isolae in aedibus archipresbyteri in vase rotundo et longo*

Q. CLODIVS. Q. L. NIGER
MEDICVS. OCVLAR. SIBI. ET
Q. CLODIO. Q. L. SALVIO. PATRONO

Lapidem hunc dedit REINESIVS *class.* XI. *num.* 8. p. 611. tum FABRETTVS *inscript. domest. cap.* IIII. p. 300. itemque MALVASIA *marmorib. Felsin.* p. 219. Vterque addit tres conlibertos, quibus pariter ac patrono suo lapidem hunc posuerat CLODIVS.

6. *e schedis Vaticanis*

CN. DOMITIO. DEMETRIO
MEDICO. OCVLARIO
PATRI. SVAVISSIMO
DEMETRIVS. FILIVS. FECIT
ITEM. HIRC. CONIVG. BENE M
ET. SIBI. POSTERISQVE. SVIS
IN. FRON. P. XXXIV. IN. AG. P. XXXIV

Ex FABRETTO *inscr. domest.* p. 300. et MALVASIA *marmorib. Felsin.* p. 219.

7. *Assi-*

7. *Assisi in Vmbria, tabula marm. fragmentum*

P. DECIMIVS. P. L. EROS
MERVLA. MEDICVS
CLINICVS. CHIRVRGVS
OCVLARIVS VI. VIR *cet.*

Apud BOISSARDVM *tom.* III. *ant.* p. 148. et GRVTERVM, p. CCCC. 7. Noluimus vero integram ἐπιγραφὴν hic transscribere. Quae enim sequuntur, ad rem nostram nil faciunt.

8. *Neapoli apud Castellorum*

CN. HELVIVS. CN. L.
IOLLA
MEDICVS OCVLARIVS

Ex GRVTERO, IↃCXXXIIII. 2.

9. *Romae in hortis Carpensibus*

TI. IVLIVS
AVG. ET
AVGVSTAE. L.
CVTISONVS
MEDICVS
OCVLARIVS
H. S. E

Ex BOISSARDO *libr.* IIII. *ant.* p. 84. ET GRVTERO p. IↃLXXXI. 8. MVRATORIVS inscriptionem hanc repetiit, p. IↃCCCCXXVII. 5. nomine CVTISONVS in CYTISORVS mutato.

10. *Romae, in sepulcreto libertorum Liuiae Augustae*

M. IVLI. SECVNDI	
MEDICI	
IN. FR.	P. XIIII
IN. AG.	P. XIIII

Ex GRVTERO p. IↃCCCCVIII. I. et MAFFEIO *museo Veronensi* p. CXXXV. 2.

11. *Bononiae*

DIS MANIBVS
M. LATINIVS. M. L.
MEDICVS
OCVLARIVS
HERMES. VIXIT. ANNOS
XXXX

Dederunt hunc lapidem ex ALIDOSII *reb. memorab. Bononiens.* IAC. SPONIVS *misc. erud. ant.* p. 143. et FABRETTVS, p. 300. n. 277.

12. *Veronae*

P. NVMITORIVS. P. L. ASCLEPIADES
IIIIII. VIR. MED. OCVLAR. SIBI ET
SEMPRONIAE. F. GALLAI. VXORI
TESTAMENTO. FIERI. IVSSIT

Legitur hoc marmor apud ONVPHR. PANVINIVM, *ant. Veron.* p. 242. GRVTERVM CCCCXXXXIII. 4. et MAFFEIVM *Veron. illustrata, part.* I. p. 355. *num.* 23.

13. *Romae*

13. *Romae, in villa Corsinia*

D. M.
M. PEVTVCAE
SIB ET SVIS
MEDICO. OCVLARIO

Ex MAFFEI *museo Veronensi*, p. CCLXXXIIII. I.

14. *Vrbini*

C. RVTILIO EVTHETO
MEDICO OCVLARIO
RVTILIA. MYRINE
PATRONO. EIDEM. CONIVGI

Apud FABRETTVM *inscript. domesticis*, p. 299.

15. *Apud Fulu. Vrsinum*

SILICIVS MEDI
CVS. AB. OCVLIS

Exhibent lapidem hunc GRVTERVS p. IↃCXXXV. 3. et MVRATORIVS IↃCCCCXXVII. 14.

Cum his inscriptionibus pariter ac sigillis medicorum ocularioum, a nobis in hoc opusculo exhibitis, comparanda sunt, quae de eodem argumento doctissime commentatus est illustrissimus comes CAYLVS *tomo I. du recueil d' antiquités expliquées.*

16. *Romae, in cippo Tiburtino*

TIBERIVS. TI. CAESAR
AVG. SER. CELADIANVS
MEDICVS. OCVLARIVS
PIVS PARENTIVM SVORVM
VIXIT. ANNOS. XXX
HIC. SITVS. EST. IN PERPET

Sic exhibet lapidem GRVTERVS, CIↃCXI. 6. De nomine tamen huius medici res incerta est, vtpote quod ex vno hoc marmore apud alios aliter legitur. GRVTERVS enim loco laudato eum vocat TIBERIVM, quam lectionem etiam sequitur GVDIVS *inscr.* p. CCII. 12. SPONIVS autem *miscell. erudit. ant.* p. 143. FABRETTVS p. 300. *num.* 274. et MALVASIA *marm. Felsin.* p. 219. habent nomen ILLVSTRIVS pro TIBERIVS, LAVRENTIVS PIGNORIVS *de seruis* p. 34. CAROL. PATINVS *monimento Artorii*, p. 450. et RHODIVS *notis ad Scribonium Largum* p. 76. ex hoc nomine duplex faciunt huncque medicum TI. LYRIVM CELADIANVM adpellant. Tandem et ILLYRIVS CELADIANVS dicitur cum a laudato SPONIO *recherch. curieus. d'antiquité*, p. 423. tum a MVRATORIO IↃCCCCLVII. 5.

